

ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ МОВОЗНАВСТВА

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Третій (освітньо-науковий)</i>
Галузь знань	<i>03 Гуманітарні науки</i>
Спеціальність	<i>035 Філологія</i>
Освітня програма	Філологія
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)/ очна(вечірня)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 курс, весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>ECTS 2, 60 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік</i>
Розклад занять	<i>http://rozklad.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>професор, доцент, доктор філософських наук, Герасимчук Валентина Андріївна, (063) 578-87-08, valandr1313@gmail.com, https://scholar.google.com.ua/citations?user=ZinrCmkAAAAJ&hl=ru</i>
Розміщення курсу	<i>Посилання на дистанційний ресурс (Moodle, Google classroom, тощо)</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Програму кредитного модуля «Філософські засади наукової діяльності. Філософські проблеми мовознавства» складено відповідно до освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 035 «Філологія».

Предмет кредитного модуля включає дослідження граничних засад, найбільш загальних і глибоких ідей та принципів мови як ідеальної і знакової системи, що їх кожна людина має використовувати у своєму житті та діяльності, в розумінні та осмисленні вербальної реальності та ставлення до неї.

Мета кредитного модуля - забезпечити ґрунтовні знання студентів з філософії мови, долучити їх до світоглядної та методологічної культури, нагромадженої людством за всю історію свого існування, до цілісного інтегративного знання про навколишній світ, сформувати у студента цілісні уявлення про становлення і розвиток філософського знання про мову, про сучасні філософські проблеми мови і її носія; навчити студентів самостійно орієнтуватися у сучасному спектрі філософських мовних напрямів, течій і шкіл; сформувати вміння співвідносити філософські теорії з лінгвістичною практикою, створити належну теоретичну підставу для вільного світоглядного самовизначення мовної картини світу кожного студента.

Відповідно до вимог освітньо-професійної програми аспіранти (здобувачі) після засвоєння навчальної дисципліни великою мірою зможуть:

- Дотримуватися морально-етичних та культурних норм, принципів академічної доброчесності та кодексу фахової етики, використовувати принципи об'єктивного історичного підходу в

інтерпретації різних подій суспільного життя і минулого, і сучасного, - відтак примножувати духовні надбання суспільства;

- осмислювати загальнолюдські цінності і світовий досвід розвитку емоційного інтелекту для формування власного світогляду громадянської позиції, та розвивати здатності до аналізу глибинних мовленнєвих структур художнього і нехудожнього тексту в діахронічному і синхронічному зрізі, в їх зіставленні з реальністю та історичними подіями;

- засвоїти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства (розуміти сутність мови як ідеальної системи, сформувані цілісні уявлення про становлення філософського знання про мову, про основні етапи розвитку філософії мови);

- визначити місце і роль філософії мови у науковому знанні, основні функції та шляхи їх реалізації; орієнтуватися в основних напрямках, течіях і школах класичної, неklasичної і сучасної філософії стосовно проблематики мови; враховувати специфіку філософії мови, проблем мовознавства в методології пізнавального і ціннісного освоєння людиною дійсності; засвоїти категорійно-поняттєвий апарат філософського знання про мову;

- осмислити і осягнути взаємозв'язок мислення і мови, смислу і функцій мови, ролі мови в пізнанні і комунікації, в структурах свідомості і знання, в різних формах текстів і дискурсів, а також принциповий зв'язок мови і світу; мови і культури, мови і суспільного розвитку нації. Застосовувати досягнення національної та світової культури у розв'язанні своїх фахових завдань;

- порівнювати світоглядні парадигми, ідеологічні і релігійні конструкції, концепції, виділяти їх сильні і слабкі сторони; обґрунтовувати і обстоювати власну світоглядну і життєву позицію, світоглядно самовизначатися з мовною картиною світу.

- застосовувати різні способи філософування у розгортанні проблематики гуманітарного знання; оперувати категорійно-поняттєвим апаратом філософії мови; співвідносити філософські теорії з лінгвістичною практикою; застосовувати отримані знання при аналізі і оцінці різних текстів і дискурсів в різних формах наукової і суспільної діяльності; використовувати в дослідженні наукові джерела, довідкову літературу, різнотипні словники, електронні бази даних). Самостійно опрацьовувати філософські джерела з питань філософії мови, здійснювати їх критичний аналіз.

Силабус кредитного модулю «Філософські засади наукової діяльності. Філософські проблеми мовознавства» розроблений на основі принципу систематичності та послідовності, пов'язаний і з організацією навчального матеріалу, і з системою дій аспірантів (здобувачів) стосовно його засвоєння, з урахуванням індивідуальних особливостей (специфіка пам'яті, сприймання, типу множинного інтелекту тощо), що сприяє індивідуалізації навчання і, як наслідок, підвищенню його ефективності.

Навчання здійснюється на основі активної взаємодії викладача та аспіранта (здобувача) з метою поглибленого засвоєння матеріалу та формуванню у них відповідних компетентностей.

Програмні результати навчання, контрольні заходи та терміни виконання оголошуються студентам на першому занятті.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Кредитний модуль «Філософські засади наукової діяльності. Філософські проблеми мовознавства» має міждисциплінарний характер та входить до складу освітнього компонента «Філософські засади наукової діяльності». Кредитний модуль «Філософські засади наукової діяльності. Філософські проблеми мовознавства» ґрунтується та взаємопов'язаний зі знаннями та уміннями, якими аспіранти оволодівають у процесі засвоєння таких навчальних дисциплін, «Лінгвістичні та перекладознавчі студії: історія та сучасність», «Методологія та організація філологічних досліджень» та забезпечуючи подальше засвоєння таких навчальних дисциплін, як «Сучасна транслатологія», «Академічне письмо та наукова комунікація іноземною мовою».

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Основна проблематика курсу «Філософські проблеми мовознавства»: сутнісні (онтологічні) властивості мови: відображення в мові граничних рис об'єктивного світу, закономірностей у пізнанні природи і суспільства; лінгвофілософські аспекти: взаємозв'язок мислення і мови, смисли й функції мови, роль мови у пізнанні й комунікації, в структурах свідомості й знання, в різних формах дискурсів.

Розділ 2. Мова як універсальна знакова система. Первинні моделюючі знакові системи, вторинні моделюючі знакові системи. Види знаків. Знак і значення. Знак – це єдність позначення (план вираження) і означення (план змісту). План інтерпретації знака реципієнтом. Інтерпретація знака як матеріальної одиниці, умовність її зв'язку з явищами об'єктивного світу. Формування абстрактного, логічного мислення і логічної наукової мови (штучної). Філософія логічної об'єктивної мови для точних наук. Інтерпретація знака як білатеральної матеріально-ідеальної одиниці (яка, з одного боку, заміщає? Об'єкт, з другого – відображає його).

Розділ 3. Філософія структуралізму і постструктуралізму, її вплив на мовознавчі процеси. Роль «Курсу загальної лінгвістики» Ф. де Соссюра у розвитку гуманітарного знання у ХХ ст. Школи структурної лінгвістики (Празька школа, Копенгагенська школа. Американський структуралізм. Лондонська школа).

Розділ 4. Основні підходи класичної філософії до проблематики мови. Репрезентація двох основних теорій – онтологічної і конвенційної. Класична філософія і мова (І. Кант, Г. Гегель, Л. Фейєрбах, Ф. Енгельс).

Розділ 5. Феноменологічний і герменевтичний підхід до розуміння сутності й природи мови. Філософська герменевтика. Історичні форми герменевтики. Лінгвофілософські концепції М. Гайдеггера і Г.-Г. Гадамера. Онтологія і феноменологія мови М. Гайдеггера: буття і мова, онтологія розуміння.

Розділ 6. Текстцентризм – парадигма гуманітарного знання ХХ ст. Комплементарність епістемологічних і антропоцентричних підходів. Характеристика понять: Текст, Твір, Дискурс.

Розділ 7. Мова і комунікація. Діалогічна філософія М. Бахтіна і мова. Форми діалогу. Міжкультурний діалог. Особливості онтокомунікації. Мова як продукт суспільних відносин, як комунікативний засіб обслуговування потреб суспільства.

Розділ 8. Основні підходи неklasичної філософії до проблематики мови. Некласична – тлумачить мову як живий організм, що поєднує в собі властивості матеріальні (слово як продукт мовлення) і духовні (слово як творча енергія). Основні підходи сучасної філософії до проблематики мови.

Розділ 9. Мова як ідеальна система. Тенденції розвитку світових лінгвофілософських ідей.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Зазначена література знаходиться в методичному кабінеті кафедри української мови, літератури та культури та в електронному варіанті та у бібліотеці КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Базова

1. Бацевич Ф.С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських ідей: Підр. – К.: Академія, 2008. – 356 с.
2. Дротянко Л.Г. Філософські проблеми мовознавства: Посібник. – К., 2002. 161с.
<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjamc2jjJzxAhXngv0HHZnHCmQQFjAAeqQIAxAD&url=https%3A%2F%2Fdspace.nau.edu.ua%2Fbitstream%2FNAU%2F24269%2F1%2F%25D0%2594%25D1%2580%25D0%25BE%25D1%2582%25D1%258F%25D0%25BD%25D0%25BA%25D0%25BE%2520%25D0%259B.%25D0%2593.%2520%25D0%25A4%25D1%2596%25D0%25BB%25D0%25BE%25D1%2581%25D0%25BE%25D1%2584%25D1%2581%25D1%258C%25D0%25BA%25D1%2596%2520%25D0%25BF%25D1%2580%25D0%25BE%25D0%25B1%25D0%25BB%25D0%25B5%25D0%25BC%25D0%25B8%2520%25D0%25BC%25D0%25BE%25D0%25B2%25D0%25BE%25D0%25B7%25D0%25BD%25D0%25B0%25D0%25B2%25D1%2581%25D1%2582%25D0%25B2%25D0%25B0.pdf&usq=AOvVaw0Hp2CQr6LPVaGH0syUTmvZ>

Допоміжна

1. Алпатов В.М. История лингвистических учений / В.М. Алпатов. – 1998.
2. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека / Н.Д. Арутюнова. – М., 1998.
3. Бахтин М.М. Проблема речевых жанров [Электронный ресурс] / М.М. Бахтин: Собр. соч. – М.: Русские словари, 1996. – Т.5: Работы 1940-1960 гг. – С.159-206. – Режим доступа: http://philologos.narod.ru/bakhtin/bakh_text.htm.
4. Бацевич Ф.С. Вступ до лінгвістичної прагматики: підручник / Флорій Сергійович Бацевич // К.: Академія, 2011. – 304 с.
5. Вежбицкая А. Семантические универсалии и описание языков / А. Вежбицкая. М., 1999.

6. Выготский Л.С. Мышление и речь.- М.:Лабиринт, 1999.
7. Герасимчук В.А. Філософсько-методологічна рефлексія тексту: сучасні концепції та підходи / Герасимчук В.А. Філософський роман ХХ століття. Специфіка тексту. – К., Парапан, 2008. – С. 9-92.
8. Демьянков В.З. Доминирующие лингвистические теории в конце ХХ века // Язык и наука конца 20 века. – М.: Институт языкознания РАН, 1995. С.239-320.
9. Дротянко Філософські проблеми мовознавства. – К., 2002. – 161 с.
10. Звегинцев В.А. История языкознания XIX–XX веков в очерках и извлечениях. – М., 1964. Ч. 1; М., 1965. Ч. 2.
11. Кубрякова Е.С. Эволюция лингвистических идей во второй половине ХХ века // Язык и наука конца ХХ века. – М.: РАН, 1995. – С. 206-227.
12. Лосев А.Ф. Философия имени // Лосев А.Ф. Из ранних произведений. – СПб., 1997.
13. Лишаев С.А. Метаморфозы слова. – СПб, АЛТЕЙЯ, 2011. – 232 с.
14. Пинкер Стивен. Субстанция мышления. Язык как окно в человеческую природу М.,2013.
15. Потебня А.А. Мысль и язык. – К., 1993.
16. Рикер П. Конфликт интерпретаций. Очерки о герменевтике. – М.: Academia, 1995.
17. Руденко Д.И. Имя в парадигмах «философии языка». –Харьков: Основа, 1990.– 300 с. 12.
18. Селіванова О.О. Основи теорії мовної комунікації: підручник / О. О. Селіванова. - Черкаси: Видавництво "Чабаненко Ю. А.", 2011. - 348 с. - Режим доступу (Електронний ресурс): <https://acawk.com/doc/selivanova-o-o-osnovi-teori-movno-komunikaci-14441>
19. Степанов Ю. С. Язык и метод: К современной философии языка. – М.: Языки русской культуры, 1998. – 784 с.
20. Хомский Н. Язык и мышление. – М. 1972.

Навчальний контент

1. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

№ п/п	Зміст навчальної дисципліни Розділи. Лекції	Лекції	Семінари	Інд. робота	СРС
1	<p>Розділ 1. Основна проблематика курсу «Філософські проблеми мовознавства»: сутнісні (онтологічні) властивості мови: відображення в мові граничних рис об'єктивного світу, закономірностей у пізнанні природи і суспільства; лінгвофілософські аспекти: взаємозв'язок мислення і мови, смисли й функції мови, роль мови у пізнанні й комунікації, в структурах свідомості й знання, в різних формах дискурсів</p> <p>Лекція 1.Сутність і природа мови. Діалектико-матеріалістичне розуміння сутності й природи мови. Мова як психічне (біологічне) явище. Мова як механічна плінність (існує поза свідомістю) або як індивідуально-естетичний спосіб вираження ідеального змісту. Мовна система: план змісту (відображення мовними одиницями предметів реальної дійсності), план вираження (внутрішньосистемні відношення в самій мові та відношення через протиставлення і взаємозв'язок системи мови як соціального факту і конкретних мовленнєвих її реалізацій.</p>	2			
2	<p>Семінарське заняття 1. Історична генеза мови й свідомості Антична філософія і концепції мови. Проблеми походження, імені і речі, імені і думки (Геракліт, Демокріт, Платон та ін.). Середньовічні концепції мови в контексті номіналізму, реалізму і</p>		2		

	концептуалізму як методологічних засад.				
3	<p>Розділ 2. Мова як універсальна знакова система. Первинні моделюючі знакові системи, вторинні моделюючі знакові системи. Види знаків. Знак і значення. Знак – це єдність позначення (план вираження) і означення (план змісту). План інтерпретації знака реципієнтом. Інтерпретація знака як матеріальної одиниці, умовність її зв'язку з явищами об'єктивного світу. Формування абстрактного, логічного мислення і логічної наукової мови (штучної). Філософія логічної об'єктивної мови для точних наук. Інтерпретація знака як білатеральної матеріально-ідеальної одиниці (яка, з одного боку, заміщає? Об'єкт, з другого – відображає його). Семіотика як міждисциплінарна дисципліна. Текст як носій інформації, смислова одиниця семіотики. Розділи семіотики.</p> <p>Семінарське заняття 2. Знак і значення. Знак як матеріальна одиниця, знак як матеріально-ідеальна одиниця, знак як ідеальна одиниця. Мова як культурний код.</p>		2		
4	Індивідуальна робота 1. Мовна особистість. Мовна картина світу			4	
5	<p>Розділ 3. Філософія структуралізму і постструктуралізму, її вплив на мовознавчі процеси. Роль «Курсу загальної лінгвістики» Ф. де Соссюра у розвитку гуманітарного знання у ХХ ст. Школи структурної лінгвістики (Празька школа, Копенгагенська школа. Американський структуралізм. Лондонська школа.</p> <p>Лекція 2. Системно-структурний характер мови в структуралізмі: рівні її організації. Логічний аналіз мови та особливості її раціональної структури. Логічний синтаксис і логічна семантика Р. Карнапа. Зняття метафізичних проблем через логічний аналіз. «Мовні ігри».</p>	2			
6	<p>Семінарське заняття 3. Когнітивна лінгвістика. Категоризація і концептуалізація світу. Образність і продуктивність мови в когнітивізмі</p>		2		
7	<p>Індивідуальна робота 2. Теорія мовленнєвих актів: лінгвістичні аспекти (Дж. Остин, Дж. Серл, П. Стросон та ін.). Висловлювання як дія. Перформативи. Локуція. Іллокуція. Перлокуція. «Перформативна гіпотеза». Перформативний аналіз у синтаксисі і семантиці.</p>			4	

8	<p>Розділ 4. Основні підходи класичної філософії до проблематики мови. Репрезентація двох основних теорій – онтологічної і конвенційної. Класична філософія і мова (І.Кант, Г.Гегель, Л.Феєрбах, Ф.Енгельс). Філософія мови В. фон Гумбольдта. Філософські ідеї Гумбольдта в культурлінгвістичних вченнях О.О.Потебні, Х.Штейнталя, Г.Г.Шпета, К.Фосслера, Л.Вайсгербера.</p> <p>Семінарське заняття 4. Мова як діяльність. Антиномії мови в концепції В. фон Гумбольдта. Сутність мови в концепції О.О. Потебні. Процеси породження і сприйняття мовлення. Внутрішня форма мови.</p>		2		
9	<p>Розділ 5. Феноменологічний і герменевтичний підхід до розуміння сутності й природи мови. Філософська герменевтика. Історичні форми герменевтики. Лінгвофілософські концепції М.Гайдеггера і Г.-Г. Гадамера. Онтологія і феноменологія мови М.Гайдеггера: буття і мова, онтологія розуміння.</p> <p>Лекція 3. Проблема розуміння в процесі мовної комунікації.</p> <p>Різні лінгвофілософські тлумачення.</p>	2			
10	<p>Семінарське заняття 5. Герменевтичне коло - принцип розуміння тексту, що ґрунтується на взаємодії частини і цілого: розуміння цілого – як розуміння його окремих частин, а розуміння частин - як розуміння цілого. Сенси уловлюються передрозумінням, очікуванням від тексту. Мета розуміння - перенесення смислових зв'язків із світу мовця (його тексту) до свого власного.</p>		2		
11	<p>Розділ 6. Текстцентризм – парадигма гуманітарного знання ХХ ст. Лінгвістика за рамками речення: лінгвістика тексту, дискурс. Граматика тексту і "граматика контексту (Т.А.ван Дейк). Теорія Я.Петефі: Структура тексту – структура світу. Наратологія і «Нова риторика». «Грамматика оповіді».</p> <p>Лекція 4.Текст як поле методологічних операцій. Текст: визначення, основні характеристика. Сучасні концепції тексту. Інтертекст. Інтертекстуальність.</p>	2			
12	<p>Семінарське заняття 6. Теорія прототипів. «Розпливчата семантика». Процедурна семантика. Дискурсивні практики. Ідеологічні функції дискурсу. Фрейми, скрипти, стереотипи як різні уособлення ідеї прототипічності для опису і пояснення мовних фактів.</p>		2		
13	<p>Індивідуальна робота 3. Проблема розуміння та інтерпретації тексту. Типологія тексту (художній, нехудожній, креолізовані тощо). Особливості та характеристика тексту перекладу.</p>			4	

14	Розділ 7. Мова і комунікація. Діалогічна філософія М.Бахтіна і мова. Форми діалогу. Міжкультурний діалог. Особливості онтокомунікації. Мова як продукт суспільних відносин, як комунікативний засіб обслуговування потреб суспільства. Семінарське заняття 7. Філософія функціонального контуру мови та його ієрархічні репрезентації в контексті діалогічної філософії.		2		
15	Індивідуальна робота 4. Філософські проблеми міжкультурного та міжмовного діалогу. Труднощі перекладу.			4	
16	Розділ 8. Основні підходи неklasичної філософії до проблематики мови. Некласична – тлумачить мову як живий організм, що поєднує в собі властивості матеріальні (слово як продукт мовлення) і духовні (слово як творча енергія). Основні підходи сучасної філософії до проблематики мови. Семінарське заняття 8. Гносеологічні концепції сутності й природи мови. Сутність і природа мови в концепції С.Пінкера.		2		
17	Розділ 9. Мова як ідеальна система. Тенденції розвитку світових лінгвофілософських ідей. Філософія логічної об'єктивної мови для точних наук, філософія поетичної мови для художньої творчості і філософія повсякденної мови в її природному застосуванні. Акцентується предмет дослідження філософії мови (мова в її сутності та логічній ідеальності) та предмет дослідження лінгвістики (вивчення природних мов в усьому їх розмаїтті). Індивідуальне заняття 5. Функціоналізм в лінгвістиці кінця 20 ст. Особливості використання функціонального підходу в різних галузях лінгвістичного знання.			4	
	Захист рефератів				8
	Залік.				6
	Всього	8	18	20	14

6. Самостійна робота аспіранта

Підготовка до написання та захисту реферату; підготовка до заліку.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування лекцій, семінарських занять, активна робота на них і виконання завдань - необхідні для поглиблення теоретичних знань та розвитку практичних навичок і компетентностей та досягнення програмних результатів навчання загалом. Перед заняттями здобувач вищої освіти ознайомлюється з рекомендованою літературою, наданою викладачем. Усі необхідні навчальні матеріали викладач розміщує на гуглдиску або в онлайн середовищі Google Classroom, доступ до якого мають студенти, які вивчають цей освітній компонент.

Актуальну інформацію щодо організації навчального процесу з дисципліни студенти отримують через повідомлення у групі в Telegram/Viber та Електронному кампусі. Під час змішаної/дистанційної форми навчання заняття проходять у форматі відеоконференцій на платформі ZOOM/Meet.

Виконані завдання здобувачі вищої освіти завантажують у свої папки на гуглдіску або здають через Google Classroom, доступ до яких надає викладач протягом першого тижня навчання. Термін виконання домашнього навчального завдання узгоджується з викладачем. Завдання, подані на перевірку після закінчення визначеного терміну, оцінюються в 0 балів. Якщо студент не здав завдання протягом визначеного терміну з поважної причини, яку підтверджує офіційний документ (довідка про непрацездатність, службова записка тощо), він може представити виконані завдання за графіком, узгодженим з викладачем, але не пізніше останнього практичного заняття. Перескладання завдань з метою підвищення оцінки не передбачено. Відпрацювання пропущених без поважної причини занять за рахунок виконання додаткових навчальних завдань не передбачено.

Поточний контроль. Викладач регулярно заносить результати поточного контролю в модуль «Поточний контроль» Електронного кампусу згідно з Положенням про поточний, календарний і семестровий контроль в КПІ ім. Ігоря Сікорського. Детальніше: https://document.kpi.ua/2020_7-137. Ознайомитися з результатами поточного контролю студент може в особистому кабінеті в Електронному кампусі.

Правила призначення заохочувальних балів. Відповідно до Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/node/37>), заохочувальні бали не входять до основної 100-бальної шкали РСО і не можуть перевищувати 10% рейтингової шкали, тобто максимальна кількість додаткових балів – 10. Для підвищення мотивації здобувачів вищої освіти займатися науково-дослідницькою роботою, їм призначають заохочувальні бали за участь у науково-практичних конференціях, семінарах, кафедральних заходах за тематикою освітнього компонента. Штрафні бали з освітнього компоненту не передбачені.

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code> та Положенні про систему запобігання академічному плагіату (<https://osvita.kpi.ua/node/47>).

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів

Студенти мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами.

Студенти мають право оскаржити результати контрольних заходів, але обов'язково аргументовано, пояснивши з яким критерієм не погоджуються відповідно до оціночного листа та/або зауважень. Детальніше:

http://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pol_potocnyi_kalendar_semestr_kontrol.pdf.

Інклюзивне навчання. Освітній компонент може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами, окрім студентів з серйозними вадами зору, які не дозволяють виконувати завдання за допомогою персональних комп'ютерів, ноутбуків та/або інших технічних засобів. Детальніше про забезпечення інклюзивності освіти в КПІ ім. Ігоря Сікорського за посиланням <https://osvita.kpi.ua/node/172>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

№ з/п	Контрольний захід	%	Ваговий бал	Кількість	Всього
1.	Експрес-опитування на лекціях	14%	7	2	14
2.	Опитування за темою	72%	9	8	72
3.	Написання та захист реферату	14%	14	1	14
	Всього				100

Рейтинг аспірантів з кредитного модуля складається з балів, що він/вона отримує за:

1. Експрес-опитування на лекційних заняттях.
2. Опитування за темою на 8 семінарських заняттях (9 семінарське - підвищення рейтингу).
3. Виконання реферату.

Максимальна кількість балів = 100.

Основні критерії оцінювання роботи студентів

1. Експрес-опитування на лекційних заняттях

Ваговий бал – 7, максимальна кількість балів на лекційних заняттях $7 \times 2 = 14$ балів.

Критерії оцінювання:

«відмінно» – 6-7 балів – повна і ґрунтовна відповідь на теоретичне питання, відповідність змісту;

«добре» – 5 бали – достатньо повна відповідь або повна відповідь з незначними неточностями;

«задовільно» – 4 бали – неповна відповідь, не зовсім правильна відповідь на теоретичне питання;

«незадовільно» – 0 балів – невисвітлене питання, незадовільна відповідь зі значними помилками або відсутність відповіді.

2. Опитування за темою на семінарських заняттях

Ваговий бал 9, максимальна кількість балів на семінарських заняттях $9 \times 8 = 72$ бали.

Критерії оцінювання:

«відмінно» – 8 – 9 балів – повна і ґрунтовна відповідь на теоретичне питання, відповідність змісту, виконання всіх практичних завдань;

«добре» – 7 балів – достатньо повна відповідь або повна відповідь з незначними неточностями; виконані всі завдання, але з незначними зауваженнями;

«задовільно» – 6 балів – неповна відповідь, не зовсім правильна відповідь на теоретичне питання; практичні завдання виконані не всі або із значними зауваженнями;

«незадовільно» – 0 балів – невисвітлене питання, незадовільна відповідь зі значними помилками або відсутність відповіді, завдання не виконані або виконані невірно.

3. Написання та захист реферату

Кожний студент повинен підготувати один реферат. Максимальна кількість балів за виконання реферату - 14.

- «відмінно» - 13 – 14 бали, творчий підхід до розкриття проблеми;

- «добре» - 11 – 12 балів, глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція;

- «задовільно» - 9 – 10 балів, обґрунтоване розкриття проблеми з певними недоліками;

- «незадовільно» - 0 балів, тему не розкрито, реферат не захищений.

Семестровий контроль: залікова контрольна робота – 100 балів.

Для отримання оцінки за залік з кредитного модуля «автоматом» потрібно мати рейтинг не менш, ніж 60% від максимальних 100 балів (за умови позитивного написання та захисту реферату), отриманих на лекційних і семінарських заняттях. Студенти, які наприкінці семестру мають рейтинг

менше 50 балів, а також ті, хто хоче підвищити оцінку у системі ECTS, виконують залікову контрольну роботу, і ця рейтингова оцінка є остаточною.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Реферат не зараховано	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Зміст та критерії оцінювання залікової контрольної роботи.

Контрольне завдання цієї роботи складається з трьох питань різних розділів робочої програми кредитного модуля. У разі написання залікової контрольної роботи на оцінку, нижчу за отриману автоматом, попередній рейтинг з дисципліни скасовується і до залікової відомості заноситься сума балів за залікову контрольну роботу («жорстка» РСО).

Питання залікової контрольної роботи оцінюються у 100 балів максимум.

1 питання теоретичне, потребує наукового діалектичного підходу, вміння оперувати категоріями і поняттями. .

Відмінно: 30-27 балів (повністю висвітлено питання, 100-91%);

Добре: 26-22 балів (90-76%);

Задовільно: 21-18 балів (75-61%);

Незадовільно: менше 18 балів (надано менше 60% необхідної інформації).

2 питання практичне, потребує знань матеріалу, логічного його викладу і правильних раціональних висновків. 30 балів максимум

Відмінно: 30-27 балів (повністю висвітлено питання, 100-91%);

Добре: 26-22 балів (90-76%);

Задовільно: 21-18 балів (75-61%);

Незадовільно: менше 18 балів (надано менше 60% необхідної інформації).

3 питання творче індивідуальне, пов'язане з темою дисертаційного дослідження аспіранта (здобувача), що її він (вона) мають як найглибше співвіднести з проблематикою курсу дисципліни, окресливши теоретичні і практичні питання, які можуть бути використаними в науковій роботі. 40 балів максимум

Відмінно: 40-36 балів (повністю висвітлено питання, 100-91%);

Добре: 35-30 балів (90-76%);

Задовільно: 29-24 бали (75-61%);

Незадовільно: менше 24 балів (надано менше 60% необхідної інформації).

Теми рефератів

1. Наукові парадигми в теоретичному мовознавстві кінця 20 – і початку 21 ст.
2. Універсалізм. Загальнометодична характеристика методу.
3. Інтерпретаційний підхід у мовознавстві.
4. Поняття композиційності і його роль у синтаксисі, семантиці і прагматиці. Засади категорійної граматики. Граматика Монтегю.
5. Функціоналізм у сучасному мовознавстві.
6. Теорія прототипів у семантиці і в когнітивній лінгвістиці . «Розпливчаста семантика». Процедурна семантика. Фрейми, скрипти, стереотипи як різні уособлення прототипічності в опису і поясненні фактів мови.
7. Лінгвістика тексту, дискурс. З історії «граматики тексту» і «граматики контексту» (Т.А.ван Дейк). Теорія Я.Петефі Структура тексту – структура світу».

8. «Аналіз дискурсу» як лінгвістична дисципліна. Наратологія і «Нова риторика». «Грамматика оповіді» .
9. Конверсаційний аналіз. Логіка діалогу.
10. Висловлювання як дія. Лінгвістичні аспекти теорії мовленнєвих актів. Перформативний аналіз у синтаксисі і семантиці.
11. Теорії мовленнєвої дії.
12. Когнітивна лінгвістика. Образність і продуктивність мови в когнітивізмі.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено професор, доктор філософських наук, Герасимчук Валентина Андріївна

Ухвалено кафедрою української мови, літератури та культури (протокол № 9 від 24.05.2023)

Погоджено Методичною комісією факультету (протокол № 11 від 23.06.2023)